

**D O A
TOGETHER**

กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร พืชศาสตร์พื้นบ้าน

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพืชภัณฑ์พืช
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
ประจำเดือนสิงหาคม 2565

พันสมอ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gynochthodes coriacea* Blume
วงศ์ RUBIACEAE
ชื่ออื่น เถาหน่วย ปีแฉะ ยอบ้าน

ไม้เถาเนื้อแข็ง กิ่งอ่อนสีเหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่ รูปไข่กลับแกมรี หรือรูปรีแกมใบหอก กว้าง 2.5 – 8 เซนติเมตร ยาว 7 – 14 เซนติเมตร ปลายเรียวแหลมสั้น โคนสอบเรียว ขอบเรียบ แผ่นใบเกลี้ยง ใบแห้งสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลแกมเทา เส้นกลางใบ ด้านหลังใบเป็นร่อง เส้นแขนงใบ 4 – 9 คู่ หูใบรูปสามเหลี่ยมกว้าง ปลายตัด มน หรือแหลม ดอกออกเป็นช่อแบบช่อกระจุกที่ซอกใบ มี 2 – 5 ดอกต่อช่อ ก้านดอกสั้น ดอกแยกเพศหรือสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกันรูปหลอด หลอดกลีบเลี้ยงยาวประมาณ 1.5 มิลลิเมตร ปลายหลอดกลีบเลี้ยงแยก 4 – 5 แฉก รูปสามเหลี่ยม หรือสามเหลี่ยมกว้าง ปลายแหลมถึงมน ขอบเรียบ กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันรูปหลอด ยาวประมาณ 5.5 มิลลิเมตร หลอดกลีบดอก ยาว 0.5 – 1.5 มิลลิเมตร ปลายหลอดกลีบดอกแยก 4 – 5 แฉก รูปรีหรือขอบขนาน ด้านในมีขนอุย ด้านนอกเกลี้ยง เกสรเพศผู้ 4 – 5 อัน รังไข่ได้วงกลีบ มี 4 พู แต่ละพูมี 1 ออวูล ยอดเกสรเพศเมียแยก 2 แฉก ผลออกเป็นช่อแบบช่อกระจุก มี 2 – 5 ผลต่อช่อ ผลแบบผลผนังชั้นในแข็ง รูปกลมหรือค่อนข้างกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง ประมาณ 1 เซนติเมตร

การกระจายพันธุ์ ประเทศไทยพบทางภาคใต้ในจังหวัดชุมพร นราธิวาส ปัตตานี ต่างประเทศพบที่ประเทศ กัมพูชา มาเลเซีย เกาะบอร์เนียว และหมู่เกาะสุมาตรา

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ดและตอนกิ่ง
การใช้ประโยชน์ ภูมิปัญญาพื้นบ้านนำใบของพันสมอมาคั้น น้ำแล้วนำไปหุงข้าว ได้ข้าวสุกสีม่วงที่มี สีสีนสวยงามมารับประทานเป็นตำรับ ข้าวยาใต้ในจังหวัดนราธิวาสและปัตตานี ด้านสมุนไพรใช้ใบต้มน้ำดื่มเป็นยาระบายอ่อนๆ

ผู้เรียบเรียง นางสาวปาจรีย์ อินทะสุข
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ